

2015/4
duben

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

POUTNÍK

Obsah čísla 4/2015

<u>Pozvánka na Valné shromáždění Obce unitářů v Brně</u>	<u>1</u>
<u>Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: Mnoho podob má duben</u>	<u>2</u>
<u>Blahopřání</u>	<u>4</u>
<u>Ing. Libor Mikš: Etudy duchovního poznání I</u>	<u>5</u>
<u>Džalál-ud-dín Rúmí – Maulaví: Píseň píšťaly</u>	<u>15</u>
<u>RNDr. Milan Lustig: Vejce jako nula</u>	<u>17</u>

Foto na titulní straně - Bledule: M. Vohlídal

Foto Jehňátka: M. Vohlídal

Foto Prvosenky: Z. Červená

Foto Růže: Z. Červená

POZVÁNKA
NA VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ
OBCE UNITÁŘŮ V BRNĚ,

které se koná
v pátek 10. dubna 2015 od 16,30 hod.
na Staňkově 18a, 3. poschodí

Program:

1. Uvítání přítomných členů OUB a hostů
2. Zahájení písní a meditací
3. Volba komise pro vypracování usnesení Valného shromáždění a volba sčítací komise a volební komise
4. Schválení programu schůze shromáždění
5. Zpráva předsedy bratra Jiřího Čady – diskuse ke zprávě
6. Zpráva duchovní – Rev. Jarmila Plotěná – diskuse ke zprávě
7. Zpráva o činnosti v Ostravě – diskuse ke zprávě
8. Zpráva o hospodaření a účetní závěrka za rok 2014 – ses. Červená Zdeňka – diskuse ke zprávě
9. Volba členů Místního správního sboru v Brně, volba předsedy a místopředsedy MSS
10. Volba delegátů na celostátní Sněm NSČU v Praze, který se koná dne 16.5.2015 a kandidátů do Ústředního správního sboru NSČU (Unitarie) a do Dozorčí rady NS
11. Sčítání hlasů a přestávka s pohoštěním
12. Přečtení usnesení Valného shromáždění, diskuse a přijetí usnesení
13. Ukončení Valného shromáždění

Jiří Čada, v.r.
předseda OUB

Jarmila Plotěná, v.r.
duchovní OUB

MNOHO PODOB MÁ DUBEN

Tento jarní měsíc ze zimního spánku probuzené přírody je le-
tos také obdobím krásných svátků starých i novějších lidských
společenství, která s oslavou jara si připomínají vlastní perspekti-
vu duchovního osvobození z pout hmotafství a nevědomosti. Na-
še slovo „v e l i k o n o c e“ vzniklo ze staršího označení „veliká
noc“, jak připomíná ve své Postile již Mistr Jan Hus, od jehož mu-
čednické smrti roku 1415 uplyne letošního roku 600 let. Počátky
slavení velikonoc vedou hlouběji do minulosti. Již v biblických tex-
tech Nového zákona a jiných starých textech je zmiňován izrael-
ský svátek zvaný Pesach (řec. Pascha), který se slavil obvykle
sedm dní a připomínal osvobození Židů z egyptského otroctví.
Rozhodující událost, která po tzv. Devíti ranách egyptských přinu-
tila faraona propustit porobené Židy, se dle knihy Exodus odehrála
v noci. Každá izraelská rodina zabila beránka a jeho krví označila
veřeje svých domovů. V domech neoznačených beránčí krví do
rána zemřelo všechno prvorozené a domy označené byly „přesko-
čeny“, tedy ponechány bez trestu. Židé se rychle připravili na ces-
tu a vyšli z Egypta na strastiplnou pouť ke svobodě.

V evangelických příbězích Nového zákona Ježíš vstupuje do
Jeruzaléma těsně před svátkem Pesach a jako řádný Žid jí pesa-
chového beránka spolu se svými učedníky. Pak dle křesťanské
tradice se Ježíš s obětním beránkem ztotožňuje a v některých tex-
tech (např. ve Zjevení sv. Jana neboli Apokalypse) je slovo Berá-
nek užíváno jako synonymum jména Ježíš.

Toto nám říkájí oba dávné, zde jen stručně připomenuté známé
příběhy, jejichž smysl v současnosti jen málokdo chápe doslova
jako pouze historické události jistého nebo méně pravděpodobné-
ho průběhu a jako takové je přijímá nebo odmítá, kladně nebo zá-
porně hodnotí. Někteří tyto příběhy chápou jako události „dějinně
kosmického dosahu“, jichž je lidstvo více či méně bezděčným ú-
častníkem a svědkem. Žel jen nemnozí přistupují k těmto příbě-
hům spíše osobně a chápou je a vykládají jako velký všelidský
platný mythus o nutnosti vnitřní proměny ve smyslu opuštění a za-
nechání všeho, co člověka na jeho duchovním vzestupu zdržuje a

svazuje se všemi průvodními jevy (ve vyprávěních tak dramaticky zdůrazněnými znamením krve, smrti a vítězství).

Ano, mnoho podob má měsíc duben. Pro nás unitáře připomenutí výročí založení Společnosti svobodného bratrství (v roce 1922) jako základu pro rozvoj našeho unitářského hnutí. Rovněž většina unitářských obcí plánuje svá Valná shromáždění. To brněnské je volební a bude v pátek 10. dubna od 16,30 hod., jak oznamuje pozvánka. Poslední pátek dubnový budeme věnovat naše shromáždění ideálům a zásadám Svobodného bratrství, ale také zásadám skautingu, neboť na tento den připadá Mezinárodní den skautů a skautek.

A nesmíme zapomenout na jarní a přímo „magickou“ podobu dubna. Jen tak pro zajímavost, víte, že Karel Čapek napsal, že vánoční svátky mají spíš charakter „věštebný“, neboť dle tradice lidových zvyků se různým způsobem, jako rozkrajováním jablek a házením střevíců lidé snažili odhalit budoucnost dalšího roku? Avšak na velikonoční svátky byla od nepaměti snaha spíš budoucnost ovlivnit, aby byl šťastnější, lepší, krásnější.... inu, dodejme, jarnější.

***Tak mnoho šťastných podob dubna a jara
nám všem přeje***

Jarmila

BLAHOPŘÁNÍ

všem členům i přátelům Brněnské obce unitářů, kteří se
narodili v dubnu

VŠE NEJLEPŠÍ!

7.4. Pavel Padalík
16.4. Miloš Kamenický
17.4. Hilda Adamová-Kopecká
10.4. Vladimír Sedláček

Libor Mikš

ETUDY DUCHOVNÍHO POZNÁNÍ I

xxx 2010

Úvod

Dříve nebo později na každého z nás dolehne otázka po smyslu lidské existence. Ne vždy tuto otázku vnímáme intenzívně. Může být sice zatlačena do pozadí vlivem domnělých nebo skutečných existenčních problémů, ale latentně v nás dřímá. V rámci této otázky se snažíme určit, co je v životě důležité, čeho chceme

dosáhnout a jaké podmínky pro to musíme vytvořit. Nelze očekávat, že na tyto otázky dostaneme uspokojivé a hotové odpovědi zvenčí. Dříve nebo později nám tyto „přežaté“ modely nebudou dostačovat. Jsem přesvědčen, že si každý musí budovat svůj vlastní „chrám poznání“. Lze to také přirovnat k mozaice, nebo ještě lépe k puzzle, do nichž vyhledáváme jednotlivé dílky v interakci s okolním světem. Nutno také vzít v úvahu, že otázku smyslu existence různé kultury i v čase vnímaly a vnímají odlišně a s různou intenzitou. Některé filozofie pokládají tuto otázku za tabu, protože jsou si vědomy, že nejsou schopny nabídnout prokazatelnou odpověď. V této situaci se nachází i současná věda.

Tento text by měl sloužit k orientaci při řešení položené otázky. Je shrnutím některých obecných poznatků i mých vlastních úvah. Ihned si také odpovíme na otázku, jaké mám kompetence a jaká je má kvalifikace, abych něco takového psal. Velmi důrazně prohlašuji, že se necítím nijak mimořádně inspirován a ani nijak výjimečně kvalifikován k řešení pokládaných otázek. Velmi bych si přál, aby si každý vše za sebe kriticky přebíral. Netoužím po zástupcích vyznavačů a nerad bych se stal nekriticky přijímanou autoritou. Na druhé straně se jistě najdou i tací, kteří tento text přijmou s výrazem pohrdání. Jsem si jist, že lidé na tak vysokém stupni poznání, že by si to dovolit mohli, tak neučiní, přestože se nedozvěděli nic nového. Omlouvám se jim za ztracený čas. Pro jiné zde budeme probírat témata dle jejich názoru nezáživná, odtržená od reality a nesmyslná. Těmto vzkazuji: „Spěte klidně dále, vám tento text určen není!“ I jim se omlouvám za ztracený čas, i když je možné, že to až sem ani nedočtou.

Tento text nemůže a ani si nečiní nárok na komplexnost. Nechce a nemůže poskytovat hotové odpovědi. Pokud někomu poskytne pár „kamínků“ do jeho vlastní mozaiky, bude jeho smysl naplněn. Sebekriticky musím přiznat, že to vše píši také proto, abych si udělal inventuru ve svých vlastních úvahách a poznatcích. Velmi bych přivítal jakékoli smysluplné reakce. Nebudu se zlobit, pokud si bezobsažné vulgární výpady necháte pro sebe.

Následující text vychází z pozic euroatlantické civilizace. Na

tomto místě asi poněkud předčasně prezentuji svůj dojem, že zabývat se např. východními filozofiemi z hlediska dosažení úplného a pravdivého poznání je pro naprostou většinu poněkud nadbytečné. Ne, že by „neměly pravdu“, ale právě proto, že Pravda je pouze jedna, musí veškeré filozofické, duchovní i náboženské směry konvergovat k tomu samému, pokud se budují s čistými úmysly. Jenom výklad a praktiky jsou odlišné, protože vycházejí z jiných kulturních kořenů. Na nás mohou působit exoticky a vzniká dojem něčeho nového, mimořádného, hlubšího. Ponechávám stranou, že právě na tuto notu mohou někteří nezodpovědní jedinci hrát. Obecně se domnívám, že jde o zbytečnou okliku pro našince, kdy konečné poznání Pravdy může být naopak ztíženo. Na druhé straně vůbec nevylučuji množnou existenci výjimek, takže konkrétní rozhodnutí si musí nakonec učinit každý sám za sebe.

Archeologie má základní otázky postaveny takto: Kdo jsme? Odkud jsme přišli? A kam jdeme? Můžeme se jen dohadovat, zda jsou schopny archeologické výzkumy dát na tyto otázky uspokojivou odpověď a vyřešit tak naše „existenciální“ dilema.

Jak vznikl život?

V současné době probíhá také velmi intenzivní „boj“ v odpovědi na otázku: JAK život vůbec vznikl. Mám dojem, že je to palčivá otázka zejména v naší kultuře, jinde se tak vášnivé spory nevede. Těžko soudit, naše možnosti „propagace“ pomocí veřejných médií, jmenovitě tisku, rozhlasu, televize a v poslední době i internetu jsou mnohem větší. Dá se říci, že se ustavily tři hlavní proudy:

* První proud zvaný kreacionismus vychází z bible a předpokládá přímé stvoření člověka i ostatních živočichů a živých organizmů Bohem. Jeho přírozenými zastánci jsou představitelé zejména křesťanských a židovských církví. V tuto chvíli pomineme jednu z nejdůležitějších otázek vůbec, totiž, co si máme pod pojmem bůh, případně Bůh vlastně představit. Jedná se o směr jednoznačně idealistický. Ve své nejčistší formě popírá jakoukoli evoluci.

* Druhý směr vychází z učení anglického přírodovědce Charlese Darwina a nazývá se evolucionismus. Někdy se též označuje za „darwinismus“. Dle mého názoru nesprávně, protože Darwin to takto nikdy nepodal a asi se musí „obracet v hrobě“. Základem evolucionismu, tak jak je v současné době podáván, je víceméně „náhodný“ vznik bílkovinných sloučenin a následně prvních jednobuněčných organizmů. Veškeré ostatní organizmy vznikly na základně postupného vývoje (evoluce) organizmů a přírodního výběru schopnějších organizmů při boji o přežití. Jeho „nejtvrdší“ formule pochází z marxistické filozofie a je tedy jednoznačně materialistická. Bůh je v tomto pojetí zbytečný. Tento názor zastává většina současných představitelů vědy. To by samo o sobě nevadilo. Horší je, že se mnoho tzv. „vědců“ snaží evoluční teorii prezentovat jako dostatečně prokázanou a podloženou archeologickými nálezy. Kdokoli má jiný názor, je automaticky „exkomunikován“ z akademické pudy a stává se terčem posměchu.

* Třetí, nejmladší směr se nazývá inteligentní plán nebo také inteligentní design, neboť z těchto slov (v angličtině) vznikla jeho zkratka – ID. Jde v podstatě o „zlatou střední cestu“ mezi oběma směry předchozími. Snaží se eliminovat jejich největší „slabiny“, tj. v současné době těžko popíratelnou evoluci na straně jedné a problematický „samovolný“ vznik složitých biologických struktur bez jakéhokoli vnějšího inteligentního zásahu na straně druhé. Jinak je nutno konstatovat, že jde o velmi široké spektrum názorů ležících mezi zdánlivě protichůdnými mantinely, které tvoří kreaionismus a evolucionismus. Zavádí se pojem tzv. mikroevoluce, což zjednodušeně znamená vývoj v rámci jednoho biologického druhu. Původní evoluční schéma o přechodu mezi jednotlivými druhy se nazývá makroevolucí.

Je nutno podotknout, že žádný z těchto názorů nedisponuje dostatečnými a jednoznačnými důkazy akceptovatelnými současnou vědou, i když existují snahy vytvářet iluzi, že evolucionismus dostatečně podložený je. Na druhé straně nelze žádný z těchto směrů ve všech bodech tak, jak jsou prezentovány, úspěšně popřít. Každý z těchto směrů představuje určitý konceptuální model

vzniku života a tyto modely jsou vzhledem k výše uvedenému rovnocenné! Proto považuji za zcestné pře o to, zda se má vyučovat kreacionismus nebo evolucionismus, případně ID. Prezentovány musí být všechny. Mně je nejbližší koncept ID. Důvody snad vyplynou z tohoto textu, pokud se mi jej podaří dopsat a zároveň se najdou jedinci, kteří budou ochotni to dočíst do konce.

Já osobně, a zcela určitě nejsem sám, považuji za prioritní otázku: PROČ vznikl život. Pokud se nám podaří nalézt uspokojivou odpověď, tak se domnívám, že otázka JAK, v ní bude do značné míry obsažena. Nechci tím podsouvat, že řešení otázky PROČ bude jednodušší. Pokud je vůbec lze takto srovnávat, tak tomu bude spíše naopak.

Kde hledat odpovědi?

S otázkou PROČ to vůbec není jednoduché. Odpovědi, tedy přesněji řečeno indicie, se pokusíme hledat na územích náboženství, filosofie, umění a vědy. Území náboženství a filosofie jsou velmi rozlehlá a členitá, existuje zde celá řada zdánlivých i „skutečných“ rozporů a protikladů, na mnoha místech se prolínají. Chápeme-li otázku PROČ jako výraz naplnění nějakého cíle, pak je celkem logické, že tento cíl musel někdo předem stanovit. V tomto okamžiku se bez představy boha nebo obecně stvořitele nijak neobejdeme.

1. Věda

Na území současné vědy, které je poměrně konzistentní, ale ohraničené, se daleko nedostaneme. Evoluční teorie představou „náhodného“ vzniku života jeho apriorní cíl zcela vylučuje. Věda tedy dále otázku, proč vznikl život, nijak neřeší. Život bere jako status quo a snaží se nám jej svými výsledky co nejvíce usnadnit. Věda disponuje propracovanou vědeckou metodou, která ovšem nyní poskytuje užitečné výsledky pouze v procesu poznávání materiálního světa. Pokud si nejsme schopni nebo ochotni jiné světy připustit, jsme zdánlivě v pohodě. Zdůrazňuji, že si současné vědy a jejich výsledků velmi vážím. Navíc si myslím, že existuje jejich mnohem širší využití při uplatnění tzv. horizontálního směru po-

znávání. Neumím jednoduše dokázat, že tento čistě materialistický pohled na svět je chybný. Ani slovo chybný není zcela na místě. Považuji tento názor za zákonitou etapu ve vývoji našeho poznání. Ovšem do důsledku vzato, pak by byla naše existence z vesmírného pohledu zcela nepodstatná.

Jak se s tím vyrovnat? Máme sklon vyhledávat jednoduchá řešení. Je možné se touto otázkou vůbec nezabývat. Často se lze setkat s názorem: „Užijme si, dokud jsme tu, proč se zabývat takovými nesmysly.“ Druhou možností je přijmout „berličku“. Alespoň takto jsou z úrovně ateismu podávána náboženství. Považuji to za hluboké nedorozumění. Berličky nám nabízejí pouze sekty a cena za ně bývá velmi vysoká. Ať již „to neřešíme“ nebo „přijmeme berličku“, je to jedno. Pokud takové stanovisko zastáváme příliš dlouho, je to výrazem duševní i myšlenkové lenosti a otupělosti.

Jako zatím poslední se z filosofie oddělila samostatná věda psychologie. Její souputnicí je psychiatrie, tedy obor lékařský. Obávám se, že její současné léčebné metody v mnoha případech napáchají více škody než užitku. Je to způsobeno velmi nízkým stupněm poznání. Stanovuje hranice toho, co je tzv. „normální“ a cítí se povolána korigovat vše, co tyto hranice přesahuje. Zde se na počátku objevují jména jako Freud, Jung, Adler. Pokud pátráme na takto definovaném území, zjistíme, že ani tady na otázku PROČ uspokojivou odpověď nenajdeme. Není zde systematicky řešena. Řešené otázky se týkají spíše toho, co si s životem počít a jak s ním naložit, když už tady je.

Ovšem hranice materialistické vědy, kterou si tak úzkostlivě hájí, je atakována např. výzkumy dr. Raymonda Moodyho nebo dr. Elizabeth Kubler-Rossové. V poslední době mne velmi zaujala kniha „Osud jako šance“ od Thorwalda Dethlefsena nebo knihy „Jsem“ a „Já jsem“ od Marty Foučkové. Moderní „vědecká“ psychologie v podstatě vychází z Břetislava Kafky, ale duchovním přesahem jeho práce se nezabývá. Velmi zajímavé je také dílo Stanislava Grofa, zatím naprosto nedoceněná je práce Emila Páleše. Toto jsou lidé z akademické půdy. Jejich názory a výsledky

práce není možné jen tak jednoduše zamést pod koberec a ignorovat.

Pevnou půdu pod nohama materialistických vědců vytvářelo zejména ve fyzice Newton-Karteziánské paradigma. Ovšem s příchodem relativistické a kvantové fyziky se tato půda stává poněkud vratká a nedávné objevy na subatomární úrovni již jasně dávají tušit, že vše může být i jinak. O některých pokusech Nikoly Tesly a také Alberta Einsteina, zejména z posledního období práce na teorii jednotného pole, se běžně raději nemluví vůbec.

2. Filosofie

Jak již bylo uvedeno, území filosofie je velmi členité. Tvoří svorník mezi v podstatě zcela diskrétní vědou a náboženstvím. Možná s nadsázkou by se dalo říci, že na půdě filosofie zůstává řešení všech otázek, které odmítají poskytnout odpověď uplatněním vědecké metody. I věda staví na určitých axiomech a tyto převzala z materialistické filosofie. Mapovat filosofii jako celek zcela určitě přesahuje mé možnosti a znalosti.

a) Naše kultura mimo jiné vychází z antické filosofie Demokrita, Sokrata, Aristotela. Jsou to namátkou vybraná jména. Jména nejsou důležitá, důležité jsou myšlenky. Přes myslitele typu Descartese, Bacona, Spinozy, Pascala a Newtona se dostáváme k vrcholu klasické filosofie reprezentované Heideggerem, Kantem, Nietzsche, Hegelem, Kirkegaardem a mnoha jinými. Jenom pročíst všechna jejich díla je úkol téměř nadlidský. Pokud vás to potěší, nedomnívám se, že je to nutné. V jejich dílech je obsaženo nepřehledné množství myšlenkových směrů, od materialismu až k idealismu, subjektivnímu idealismu a solipsismu. Z hlediska možností našeho poznání světa se dělí na směry gnostické a agnostické. Podstatné je, že myšlenky těchto autorů současná věda do určité míry akceptuje nebo alespoň toleruje.

b) Ovšem vedle této „oficiální větve“ filosofie existuje ještě větve „hermetická“, kterou současná věda ignoruje zcela. Jména v tomto pantheonu jsou jiná. U počátků stojí záhadný Hermes

Trismegistos. Hermetická věda byla šířena pouze v uzavřených komunitách, pravděpodobně většinou ústně. Písemnosti bez výkladu mistra byly nepoužitelné. K hermetické větvi řadím i Platóna, který by si zasloužil být uveden i v oddílu a). Podobné myšlenkové systémy vznikaly ve všech částech světa a jsou na nich vybudována všechna současná náboženství a myšlenkové směry. Někteří spatřují jejich původ v Atlantidě. Tato větev je spojena s Rosenkruciány a později Zednáři. Vysokými zasvěcenci byli egyptští kněží i faraoni do nástupu Hyksosů. Vysokého stupně zasvěcení dosáhla i biblická královna ze Sáby známá jako Sibyla. Podobného zasvěcení dosáhl pravděpodobně i král Šalamoun. Tyto myšlenkové směry se poprvé „na veřejnost“ dostávají až v díle Heleny Pavlovny Blavatské, zakladatelky Theosofické společnosti. V jejím díle pokračovala další významná theosofka madam Annie Besantová. Poněkud jiný pohled, dovolím si říci na totéž, nabízí Rudolf Steiner. Velmi cenné „kamínky“ lze objevit také v díle amerického filosofa Prentice Mulforda. Snad nejucelenější systém vycházející z původních hermetických znalostí prezentuje Max Heindel v „Rosenkruciánské kosmologii“. Zde již indicie k řešení otázky PROČ nalezneme. Mnoho hermetických pravd sděluje také František Bardón, přesto mám dojem, že se dnes nenajde mnoho lidí, kteří budou ochotni touto cestou jít. Velkým zasvěcencem byl také J. W. Goethe, který zvolil poněkud jinou formu prezentace svých názorů. Jeho dílo je zahrnuto do „oficiálního“ kulturního dědictví, to ovšem neznamená, že je plně pochopeno.

c) Pohled z úplně jiného úhlu nabízí Abd-Ru-Shin ve svém díle „Ve světle pravdy“ nebo Emanuel Swedenborg. Bohužel jsou tato jména některými skupinami přijímána jako „boží proroci“ a jejich myšlenky jako nezpochybnitelné pravdy, které je nutno buďto nekriticky přijmout, nebo odmítnout a vystavit se tak neodvratnému „věčnému zatracení“. Paralela se současnými sektami a sektářskými církvemi je zřejmá. Podobného osudu je naštěstí zatím ušetřen slovenský kněz Ján Malárik. Jeho dílo je opravdu pozoruhodné a svým rozsahem vzbuzuje úctu. Širší studium si zcela jistě zaslouží i Paul Brunton, jenž přímo ve svém díle píše, že si nepřejí, aby byl takto nekriticky přijímán. Na Swedeborga navazuje i

nejkomplikovanější myšlenková konstrukce, se kterou jsem se dosud setkal, dílo Petera D. Francucha. Zde je vznik a smysl lidské existence definován naprosto jednoznačně. Pochopitelně na nás zůstává, zda se s touto konstrukcí ztotožníme. Tato díla se svou koncepcí již blíží oficiálním náboženským textům. V poslední době k nám začíná pronikat dílo bulharského mistra Petra Danova a jeho žáků. Dá se říci, že bulharské pohoří Rila je podobně silné duchovní centrum jako Tibet. Proto i zde působí členové Bílého bratrstva, duchovní organizace, jejímž úkolem a cílem je pomáhat lidem při vzestupu.

d) Do další skupiny bych si dovolil zařadit díla v podstatě současná nebo z nedávné minulosti, která explicitně nenabízejí nějaké komplexní konstrukce, ale kamínky v nich určitě najdete. Velmi přístupnou a svěží formou jsou psány „Hovory s Bohem“ od N. D. Walsche. Malým klenotem je „Jonathan Livingston Racek“ z díla Richarda Bacha. Pozoruhodným dílem je také „Celestinské proctví“ od Jamese Redfielda nebo i poměrně neznámé „Putování duše“ od Petera Richelieu. Velký ohlas a až nekritické „zbožňování“ početnými skupinami obdivovatelů se, zejména v období jejich života a krátce poté, dostalo i autorům jako Antoine de Saint-Exupéry, Edgar Cayce, Osho a tento výčet zdaleka není konečný. Ne, že by to nebyla díla pozoruhodná, ale nekritický přístup obdivovatelům moc nepomůže a tato díla naopak leckdy poškozují v očích ostatních.

3. Umění

Nyní věnujme pozornost umění. Tedy tomu, co já považuji za umění. Myslím si, že umění neokupuje nějaké specifické území, ale kooperuje na prostoru filosofie a náboženství. Používá pouze jiné, bohatější výrazové prostředky. Sdělování jakýchkoli metafyzických pravd je velmi ztížené, neboť používáme abstraktní pojmy, jejichž vymezení je většinou velmi problematické. Některé jsou příliš obecné, jiné možná ne. Jenže je podstatné, jak daný pojem chápete vy a jak osoba, které něco sdělujete. To je jeden z důvodů, proč si na metafyzické otázky musíte najít odpověď sami. Ovšem existují i jiné formy sdělení, které se snaží více působit na

naši citovou stránku. Může to být lyrický text, obraz nebo jiné výtvarné dílo, ale i stavba, případně film. Obecně umělecké dílo využívá jiných forem sdělení než je epický text. Poněkud úsměvně na mne působí rozbor uměleckého díla ve smyslu "co tím chtěl básník říci". Skutečný umělec by se s dílem nenamáhal, kdyby to, co chtěl říci, mohl jednoduše sdělit slovy. Ovšem existují případy, kdy slovní sdělení sice možné je, ale bylo by riskantní. Přijetí uměleckého díla není v mnoha případech masové. Musíte být s umělcem „naladěni“ na stejnou vlnu. Případá mi, že přijímání uměleckých děl je mnohdy velmi maloměstácké. Skupina „znalců“ definuje, co je umění a co ne. Ostatní to jen slepě přijímají. Řekl bych, že je to podobné jako v přijímání církevních dogmat. Přijetí uměleckého díla považuji za záležitost na výsost osobní, podobně jako náboženství. Alespoň já si do toho „kecat“ nechám co možná nejméně. Dílo může být sebelepší, ale pokud nerozumíte „jazyku“, ve kterém je vytvořeno, asi z něj velký užitek mít nebudete. Podobně pro většinu z nás by asi nebyly přínosem svitky s hebrejským textem. Ovšem dokážu si představit, že by se jimi mohl leckdo honosit a dokonce je kupovat za nemalé peníze. Říká se tomu snobismus – na obsahu díla těmito lidem vůbec nezáleží, jde o posílení pozice na společenském žebříčku a ukájení ega. Jinou variantou je pouhá investice. Jenže vidět za uměleckým dílem pouze peníze je obrovskou degradací jeho hodnoty.

Patrně zatím není zcela jasné, jak vlastně umění souvisí s otázkou PROČ. Já se nepovažuji za znalce umění a neumím ukázat na konkrétní díla, která by při řešení této otázky mohla pomoci. Mnohá díla na mne velmi hluboce působí, avšak obdrženou „informaci“ slovy popsat nedokážu. Ostatně, o této „funkci“ uměleckých děl jsem se již výše zmínil. Existuje celá řada lidí, kteří nedokáží vnímat psaný text; nejen pro ně mohou být umělecká díla zdrojem, kde hledat kamínky do mozaiky.

4. Náboženství

Poslední na řadě je náboženství. Převážně se v současné době uvádějí čtyři velká světová náboženství: hinduismus, buddhismus, křesťanství a islám. Nejsou ovšem jediná, vedle nich existuje

celá řada dalších, menších náboženství, např. židovská víra, taoismus, zoroasterismus atd., která svým obsahem rozhodně nejsou významná méně. Jak již z názvu vyplývá, předpokladem je víra v boha (náboženství monoteistická) nebo božstva (polyteismus). Buddhismus někdy k náboženstvím přiřazován nebývá a považuje se za filosofický směr, protože prý bůh není tolik zdůrazňován jako u ostatních tří. Všechna náboženství se dále dělí na množství konfesí, takže neznalý člověk v tom může mít docela zmatek. V křesťanství jsou jednotlivé konfese představovány církvemi. Základem příslušnosti k určité církvi je tzv. vyznání víry, které má formu určitého přijímacího obřadu. V tom bych viděl jeden z rozdílů mezi náboženskou konfesí a ostatními filosofickými směry.

Vedle jednotlivých konfesí existuje celá řada sekt, které také mohou vycházet z některého náboženského nebo filosofického směru. K průvodním jevům sekt patří požadavek na absolutní poslušnost, zdůrazňování výjimečnosti a neomylnosti jejich představitelů. Členská základna nemá nárok na vlastní úvahy, ve všem se musí spolehnout na „vševědoucnost“ vůdců. Je jen ke škodě náboženství, že církevní praxe se sektářským praktikám mnohdy přibližovala. V dalším výkladu se dostáváme na poněkud tenčí led. Pokusíme se v kostce vyložit, co nám jednotlivá náboženství nebo lépe řečeno jejich konfese předkládají k „věření“.

Pokračování ETUDY DUCHOVNÍHO POZNÁNÍ II

Džalál-ud-din Rúmí – Maulaví

PÍSEŇ PÍŠŤALY

Slyšte píšťaly žalostné pění,
vždyť právě jako vy se trápí pro loučení.
Proč trápí se a zpívá v žalostném bolu?
Protože odřízli ji od rodného stvolu.
Kdo svou bolest a žal už nemůže víc skrývat,
ať vyslechne píšťalu, co mu bude zpívat.

Pečuji o všechny, kdo v dálce cizích zemí
pro svou vlast trápí se a pro loučení.
Účastním se cesty každého, ať mívá
nešťastný osud nebo štěstím zpívá,
však nejbližším přítelem bývám tomu
kdo rmoutí se, trápí a tone v bolu.
Těžko však pochopí někdo mé strádání,
vždyť duše jiného těžko je k poznání.
Vždyť naše chápání je od duše oddělené,
ční mezi nimi zeď, je velmi vzdálené.
Není jak větřík chladivý můj hlas,
o to ohnivěji rozpaluje nás.
Jestli váš Přítel je v dálavách vzdálený,
já jsem mu blízka – píšťalka ze třtiny.
Já přiblížit umím svým zpěvným hlasem
podivuhodný svět za prostorem a časem.

I chudý duchem rád na moji třtinu hude,
já stejně přijímám bohaté i chudé.
Jen těm, kdo nelehkou stezkou kráčeji,
poskytnu oporu, pomoc a naději.
V slzách si přeji, byť byste jedenkrát
chápali plně, jak Mandžun měl Lajlu rád.
Rozum však nemůže rozbořem odhalit,
co lidské srdce zná, co oceňuje cit.
Je možné, že touhu mou nechápe jediný,
vždyť kdo by ocenil hlas píšťalky ze třtiny.
Vždyť stesk, touha a žal
putují po mé cestě dál.
Hojnosti léta jsou ta tam
a já jen vděčně vzpomínám.
A rybky lovím odešlých dní,
vleče se den i čas, kdy se rozední.
Však život ve světle pro toho není,
kdo obživu hledá v shonu a kormoucení.
Kdo potravu hledá pouze svému voru,
tomu je poznání zavřeno na závoru.

Pohrdá poznáním a nebude mít zdání,
 že obstarává loď a neví co je na ní.
 Není totožný, kdo podstatu poznává,
 s tím, kdo cestou jde a teprv poznat má.
 Přetrhnete řetěz, i kdyby byl zlatý,
 ceňte si svobody, nebud'te předpojatí.
 A věz, že v životě má všechno svoji výšku,
 vždyť celé řeky proud nevtleješ do kalíšku.
 Jen oči nevědomého a lakomce ať plníš ze všech
 sil,
 nikdy se nestane, že bys je naplnil.
 Však otrok lásky, co trhá svoje šaty o bodláčí,
 poklesky jiných z lásky k nim na sebe stáčí.
 Láska je čestná a proto darována
 pro sjednocení duše je lidem dána.
 Věrněji nežli nejvěrnější svatí
 léčí duše a obvazuje rány.
 Její dech naše pozemské bydlo
 povznáší k nebi, kde Nejvyšší má sídlo.
 Je zázrak nad zázraky, co láska dokáže,
 vždyť i němému jazyk rozváže.
 Sjednot' se s Přítelem v jedné písni notě
 a jsouc i na poušti, nebudeš o samotě.
 Kdyby tě navždycky Přítel opustil,
 poznáš, že ke zpěvu nemáš více sil.
 Víš, že sta nářků slávek znáti může,
 a přece oněmí v sadu, kde zvadly růže.
 Milující – sám prach, však v představě si tvoří
 předmět své lásky, do něhož se noří.
 Sám ubohý, světlem se neodívá
 jak bídny sokol, který jiné skrývá.
 Temnota kolem a v nitru to zebe,
 jak poznat... kudy cesta vede.
 Pravdě jiného se světla nedostane,
 než srdce v lásce láskou odevzdané.

Z ruštiny volně přeložila Jarmila Plotěná

VEJCE jako NULA

Nula, tak jak ji dnes u nás běžně píšeme, svým tvarem skutečně připomíná profil vejce. Ale to není to podstatné. Mnohem podstatnější je určitá analogie rolí těchto dvou objektů – čísla či hodnoty nula a vejce. Oba tyto objekty v mnoha případech představují **počátek** něčeho. **Nula** představuje počátek mnoha fyzikálních a matematických systémů, z nichž jmenujme např. tlak, stáří předmětu či narozeného tvora, absolutní hodnota rychlosti či zrychlení, absolutní teplota (jednotka K = Kelvin), polopřímka nezáporných (reálných) čísel, systém nezáporných celých nebo racionálních čísel aj. **Vejce** je prostředkem počátku existence nového živého tvora. (Vejce je zpravidla chápáno jako symbol vzniku nového živého tvora při pohlavním rozmnožování, kdy vejce (samčí buňka) musí být nejprve oplozeno samčí buňkou (např. spermií), ale jsou i určité případy, kdy dochází ke vzniku nového živého tvora (zprav. za nějakých nepříznivých životních podmínek u nižších živočichů ve „snaze“ o zachování rodu) z neoplozeného vejce.)

Jeden markantní rozdíl mezi nulou a vejcem vidím v tom, že většina lidí si pod nulou představuje *nic* = prázdnotu (markantní to je, když máme nula peněz, čili prázdnou peněženku), kdežto vejce vždy *něco* je.

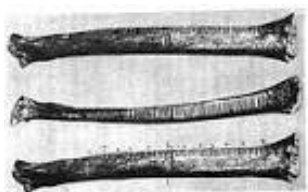
Vejce je také považováno za důležitou potravinu a to i pro vegetariány, kdežto nuly se nikdo nenají.

Ostatně název **nula** pochází z lat. *nullus* = žádný, snad přes něm. *Null* = nula.

Ale to jsme trochu „předběhli vývoj“ – dále postupně:

Než lidé vymysleli nulu, trvalo velmi dlouho, ačkoli čísla a jejich symbolický zápis vznikla mnohem dříve, než vůbec vzniklo písmo, avšak lidé dovedli zaznamenávat množství mnohem dříve,

než vymysleli čísla (např. množství = počet krav ve stádu). Jeden ze způsobů byl vytváření zářezů čili vrubů do nějaké tyčky či kosti, proto zvané *vrubovky*. My, Moravané, se můžeme pochlubit jedním z prvních doložených takových záznamů počtu z doby cca 30 000 let př. n. l., což je tzv. *Věstonická vrubovka* (viz obr.). Je to cca 18 cm dlouhá lýtková kost mladého vlka s 55 zářezy, nalezená 19. 8. 1936 u Dolních Věstonic díky boskovickému rodáku Karlu Absolonovi (viz obr., s ním jsem měl čest se osobně setkat). (Tato vrubovka připomínala tzv. počítací hůlky čili rabuše či rováše, o nichž je známo, že patřily, ovšem mnohem později, mezi početní instrumenty negramotných lidí leckde na světě, například v Evropě až do 20. stol., a v některých oblastech světa u některých skupin lidí se dokonce používají dodnes).

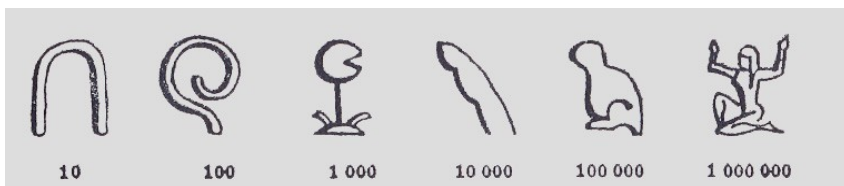

Vývoj k zavedení čísel probíhal velmi pozvolna, protože většina tehdejších primitivních lidských společenství nepotřebovala ke svému běžnému životu uvažovat počet větší než pět.

V době asi 10000 až 5000 let př.n.l.: různé sociálně-ekonomické důvody vedly tehdejší společnost k vytvoření čísel a pojmenování pro jednotlivá čísla a tehdy také dostávají svou psanou podobu – symboly.

Pro představu uvedme aspoň *hieroglyfy* (soustava zjednodušených obrázků, označující celá slova a jim přiřazená čísla), používané cca 5000 př.n.l.: ve starém Egyptě a v Číně; čísla do devíti byla znázorňována přehledně seskupenými čárkami; později rozvoj hospodářského i kulturního života si však vynutil postupně i

znaky pro větší čísla - viz obrázek níže, některé egyptské hieroglyfy označující čísla:

Postupně a na různých místech nezávisle vznikalo mnoho různých číselných systémů (někdy se údaje o tom i poněkud rozcházejí). I my dnes pocítujeme v praktickém životě důsledky některých nedekadických soustav. Tak např. dělení hodin na minuty a minut na vteřiny a také úhlových minut je podle šedesátkové soustavy, připomíná mi ji i prodej vajec na platech po půl kopy. Tucet a veletucet je podle dvanáctkové soustavy. Mám podezření, že 7 dnů v týdnu je důsledkem také dříve používané sedmičkové soustavy (budu vděčen, opraví-li mě někdo).

Velkou výhodou, ba pokrokem, se stalo zavedení *pozičních číselných soustav*, v nichž se používá jen několik symbolů (číslí), z nichž se skládají jednotlivá čísla (jejich zápisy) tak, že jsou psána vedle sebe a podle polohy (pozice) symbolu tento značí určitou hodnotu násobku své původní hodnoty (tj. hodnoty symbolu napsaného samostatně ve funkci čísla) – tyto hodnoty jsou zpravidla násobkem určitých mocnin tzv. *základu*. Tak např. v dnes u nás běžně používané dekadické číselné soustavě tyto symboly = číslice řazené vedle sebe značí hodnotu násobku mocniny základu 10. Zprava doleva nazýváme tyto hodnoty číslic *jednotky, desítky, stovky, tisíce*, atd. (máme ovšem stále na mysli čísla celá). Objasněme si to názorně a stručně na příkladu: $3427 = 7 \cdot 1 + 2 \cdot 10 + 4 \cdot 100 + 3 \cdot 1000 = 7 \cdot 10^0 + 2 \cdot 10^1 + 4 \cdot 10^2 + 3 \cdot 10^3$. (Symbol * je běžně používán pro operaci násobení.)

Poziční číselné soustavy umožnily mnohem přehlednější zápis čísla, vyjádření libovolně velkého čísla, ale hlavně markantní zjednodušení provádění početních úkonů; jen si zkuste sečíst ne-

bo dokonce vynásobit dvě čísla v „římském“ zápisu (jsou na to speciální systémy tabulek, avšak i tak je to značně složité a zdlouhavé).

Avšak zavedením pozičních číselných soustav nastal jeden velký problém – uvedu stručně, ale názorně na příkladu: Jak rozlišit čísla 604, 640, 6004, 64 a pod., když ještě nebyla známa (zavedena, vymyšlena) nula?! (Příklad uveden pro soustavu dekadickou, ale obdobně to platí i v ostatních pozičních číselných soustavách.)

Největší zásluhu o podobu dnes námi užívaného numerického systému mají Indové. Zhruba před 2200 lety zavedli číselné symboly 1, 2, 3 až 9, které po vývoji a zjednodušení tvarů platí dodnes. Zpočátku však ani oni neměli nulu – v té době asi nikde (aspoň běžně) nebyla známa. Situaci opět vyřešili Indové. Před třinácti stoletími se tak zasloužili o jeden z největších objevů lidské civilizace. Do systému zavedli nulu, která vyjadřovala ono nic. Neexistenci určité jednotky v zápisu čísla. S její pomocí se už dalo zapsat jakékoli číslo bez nebezpečí omylu.

Proč nula vznikla právě v Indii, je dosud nevyřešenou otázkou dějin matematiky. Nulu symbolizoval Ananta, had, na němž spočíval bůh Višnu. Stejně jako on se nula nemění a je schopna při procesech dělení, násobení a sčítání pohltit jiná čísla. O tom, že navzdory náboženskému charakteru nuly indiští matematikové dobře věděli, o co jde, svědčí spis matematika Brahmagupty z roku 628. Uvádí se v něm, že nula odečtená od majetku je opět majetek, zatímco majetek odečtený od nuly je dluhem. V souladu s hinduistickou tradicí byla většina matematických poznatků předávána ústně.

U nás tato Indy zavedená čísla (mylně?) nazýváme **arabská čísla** – zřejmě proto, že je do Evropy přinesli Arabové.

Ještě na závěr něco málo z počítání s nulou:

Nula je z matematického hlediska při sčítání neutrální prvek (též: jednotkový prvek). To znamená, že platí

$$a + 0 = 0 + a = a$$

Při provádění násobení platí

$$a \cdot 0 = 0 \cdot a = 0$$

Říká se, že nula je absorpční prvek (též: nulový prvek) násobení.

Faktoriál čísla 0 je

$$0! = 1$$

Při umocňování platí pro nenulové číslo a

$$a^0 = 1.$$

I ve speciálním případě $a = 0$ se někdy definuje

$$0^0 = 1,$$

ve vyšší matematice však tento výraz není definován, u funkcí pak se užívá název „neurčitý výraz typu nula na nultou“.

Výsledek dělení libovolného čísla nulou nelze jednoznačně zjistit. Proto je výsledek takové operace v matematice nedefinován.

Zdroje:

IT

Charles Seife: Nula, Životopis jedné nebezpečné myšlenky. (Orig.: Zero. The Biography of a Dangerous Idea. *Překlad Jana a Pavel Houserovi.*)

Poznámka: Budu vděčen za jakékoli připomínky či konstruktivní kritiku.

PROGRAM NA MĚSÍC DUBEN 2015

Shromáždění se konají na ul. Staňkova 18a, Brno, budova OSC a.s.,
3. patro. Doprava: tramvaj číslo 1 a 6 - zastávka Hrnčířská

Úterý 17,30 – 18,30 hod.:

7.4., 14.4., 21.4., 28.4.: **ZPÍVÁNÍ DUCHOVNÍCH PÍSNÍ A MANTER**

Středy 17 – 19 hod.:

1.4.: **SETKÁNÍ NAD INSPIRATIVNÍM TEXTEM A MEDITACE**

8.4.: RNDr. Milan Lustig: **ZÁHADY ZATMĚNÍ SLUNCE A MĚSÍCE**

15.4.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **SLUNEČNICE – ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ A MEDITACE**

22.4.: **SETKÁNÍ NAD INSPIRATIVNÍM TEXTEM A MEDITACE**

29.4.: Ing. Pavel Sedlák: **POČÍTAČOVÁ PORADNA**

Pátky 17 – 19 hod.:

3.4.: RNDr. Milada Škárová: **JAK SLAVIT VELIKONOCE?**

10.4.: **VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ OBCE UNITÁŘŮ V BRNĚ**, zač. v 16,30 hod.

17.4.: Prof. Miroslava Paulíčková: **PLATÓNŮV ROK ZE STANOVISKA VÝVOJE**

24.4.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, RNDr. Milan Lustig:

ZÁSADY SVOBODNÉHO BRATRSTVÍ A SKAUTINGU

(Shrom. k založení Svob.bratrství a vzpomínka výročí k Mezinár.dni skautů)

Čtvrtek 18,00 – 20,00 hod.:

9.4.: Setkání skupiny **ALLAN KARDEC**: (přednes česky)
téma: **NESVÁR**

Děkujeme všem dárcům za finanční příspěvky na našich akcích.

Obec unitářů v Brně vydává měsíčník „Poutník“ obsahující původní články členů a přátel Unitarie, články z historie unitářství, poezii, aktuality i zábavu.

E-mailová adresa: unitaria.brno@seznam.cz. Viz též www.unitaria.cz.

Pokud si přejete tento program nebo časopis „Poutník“ dostávat e-mailem, sdělte vaši e-mailovou adresu v kanceláři Obce unitářů v Brně.

Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, Mgr. Daniel Novotný,

Ing. Marie Vohlídalová, Ing. Ivan Sommer, Ing. Pavel Sedlák

Za obsah článku nese odpovědnost jeho autor.

MK ČR E 16083